

Csík Tibor: Egy közgyűjtemény és használó

I. rész

Minden intézmény számára elsőrendű fontosságú, hogy munkájáról visszajelzést kapjon, szolgáltatás nyújtójaként ismerje használóit és azok igényeit. Különösen igaz ez a közgyűjteményekre, melyek a különböző hordozókon megjelenő ismereteket azért gyűjtik, rendszerezik, hogy a köz rendelkezésére bocsáthassák. A könyvtárak szolgáltató tevékenységének meghatározó része ezekre a munkákra alapozódik. Az ismeretek, az információk nyújtásában azonban egyre több "külső" forrást vesznek igénybe, ill. adják meg a lehetőséget azok használatára.

Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (továbbiakban OPKM) 1957-es újjáalakítása óta többször is alapos vizsgálatot végzett használói körében. Károlyi Zsigmondné az 1962/66-ban lezajlott fölmérés alapján tárta föl, hogy a középiskolai tanárok mely könyvtárakból elégítik ki az oktató munkához és a továbbképzésekhez szükséges szakirodalmi igényeiket (Károlyi Zs., 1965.). Kovács Zoltánné és Frey Tamásné azonos kérdések alapján, de külön a fővárosi és külön a vidéki pedagógusok tekintetében, a következő témákban folytattak vizsgálatot (Kovács—Frey, 1966.): a kölcsönző pedagógusok rétegződése, a kölcsönzések célja, a kölcsönzési szokások, pedagógiai irodalomhoz jutás forrásai, az igényelt irodalom téma szerinti megoszlása, elégedettség a szolgáltatásokkal, valamint a könyvtár kiadványainak ismerete. A legutóbbi fölmérést Varga Kovács Amarilla 1981-ben végezte - a könyvtár legkevesebb két éve beiratkozott olvasói körében (Varga Kovács A. 1984.). A fölmérés alapos vizsgálat tárgyává tette a könyvtárhasználókat (végzettség, nyelvismeret stb.), a keresett művek témáját és nyelvét, a könyvtár szolgáltatásainak igénybevételét, a katalógusok és az olvasóterem használatát, a kiadványok ismeretét és fölhasználását.

Olvasóink könyvtárhasználati szokásainak, és a könyvtárral szembeni elvárásainak legújabb vizsgálata a múlt évben kezdődött, és az idén záródott le. Az elemzés alapját kérdőíves fölmérés adja. Egy ilyen vizsgálat szokásos céljaitól nem térünk el lényegesen, viszont a megközelítési mód, ill. a hangsúlyok mások voltak.

Természetesen meg kívántuk határozni a könyvtár használóinak körét, különös tekintettel a foglalkozásukra és a folyamatban lévő tanulmányaikra. Részletekbe menően meg akartuk ismerni a könyvtárhasználat céljait, hogy mely könyvtárakat látogatják még, s milyen szolgáltatásokat vesznek igénybe. A könyvtárak közül a felsőoktatási intézmények könyvtárait, a szolgáltatások közül a kölcsönzést kezeltük kiemelten. Kíváncsiak voltunk, hogy az OPKM-be milyen igényekkel érkeznek, valamint melyek a könyvtárral szembeni elvárásaik, s azok hogyan teljesülnek. Új szempont a könyvtárhasználati ismeretek fölmérése. Meg akartuk tudni, hogy hol, ill. hogyan tettek szert ilyen ismeretekre, s azokat miként alkalmazzák. A kérdések a gyűjteményt föltáró eszközökre a hagyományos cédula és a számítógépes katalógusokra és a bennük való keresésre irányultak. A célok célja, tehát az OPKM célja a vizsgálattal az volt, hogy a gyűjteményt és föltárását az olvasói igényeknek megfelelően alakíthassa, s szolgáltatásai minél jobban megfeleljenek a használói elvárásoknak.

Szót kell ejtenünk a kérdőívek értékelésének módjáról. 295-en töltötték ki kérdőívet, de a válaszadók száma kérdésenként változik, s csak két esetben válaszolt mindenki (5. és a 9. kérdés.). Minden alkalommal, amikor az elemzés megkívánja, utalunk a válaszadók számára. Az értékelés a kapott válaszokat veszi alapul, az eredményeket nagyobb populációra nem terjesztettük ki. A választ nem adók számát néhány esetben fölhasználtuk az elemzésben, ezt azonban jelezzük. A kérdések egy részénél értelemszerűen több választ is lehetett adni. Ahol ez indokolt volt, nemcsak a különböző válaszokat, hanem a válaszok együttes előfordulását is vizsgáltuk. Olyan elemzéseket is elvégeztünk, melyeknél több kérdés válaszainak együttes vizsgálata volt szükséges. A tanulmány a kérdőív kérdéseit követi, megadva azok sorszámát. Terjedelmi okokból két részben jelenik meg a tanulmány. A második részt a következő számban olvashatják.

1. A kérdőívek elmaradhatatlan része a válaszadók életkorának és nemének megismerése. Összegezve a válaszokat az adódik, hogy a kitöltők majd kétharmad része 19-29 éves.

Életkor	Fő	Életkor	Fő	Életkor	Fő
---------	----	---------	----	---------	----

18 év 2

19 év 8

20 év 11

21 év 20

22 év 25

23 év 29

24 év 24

25 év 23

26 év 12

27 év 15

28 év 13

29 év 8

30 év 5

31 év 8

32 év 3

33 év 4

34 év 3

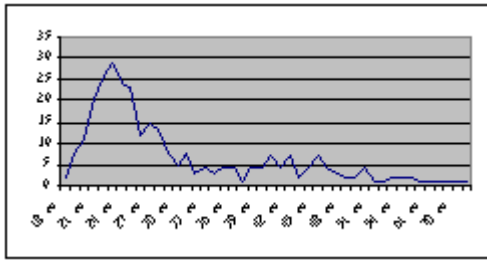
35 év 4

36 év 4

37 év 1

38 év 4

39 év	4
40 év	7
41 év	4
42 év	7
43 év	2
44 év	4
45 év	7
46 év	4
47 év	3
48 év	2
49 év	2
50 év	4
51 év	1
52 év	1
53 év	2
54 év	2
55 év	2
56 év	1
61 év	1
65 év	1
66 év	1
70 év	1
77 év	1

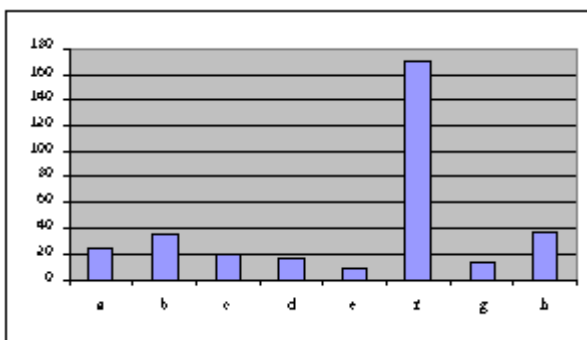


A nemek szerinti megoszlást tekintve 82%-uk nő, és csak 18%-uk férfi.

2. A legmagasabb iskolai végzettségek egymáshoz viszonyított aránya alapján 11,8% rendelkezik egyetemi, 28,2% főiskolai és 4% közelebről meg nem nevezett felsőfokú végzettséggel, 58,2% még csak az érettségi vizsgán van túl, 0,4% képzése az 'egyéb' kategóriába sorolható.

3. A könyvtár használóinak foglalkozása:

Foglalkozás	Mennyiség	Százalék
a, óvodapedagógus	24	7,40%
b, általános iskolai pedagógus	35	10,70%
c, középiskolai tanár	21	6,50%
d, főiskolai, egyetemi oktató	17	5,20%
e, kutató	8	2,50%
f, hallgató	170	52,30%
g, oktató-nevelő munkát végez	13	4%
h, egyéb	37	11,40%
összesen:	325	100%



A válaszokat összegezve megállapítható, hogy látogatóink több mint egynegyede gyakorló pedagógus, ill. tanár. Ez az eredmény abból adódik, hogy a közoktatásban részt vevő pedagógusok (táblázat első három csoportja) számához hozzáadódik az iskolarendszeren kívüli oktatásban tanítóké is. Az oktató-nevelő munkát végzők kategóriájába ugyanis beletartoznak a magukat nyelvtanárként megjelölő idegen nyelveket oktatók, de ide sorolhatók a felsőfokú képzéssel nem rendelkező nevelő munkát ellátók is.

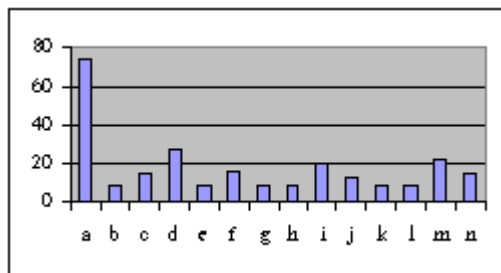
4. A negyedik kérdés első részére az ív kitöltőinek több mint 86%-a válaszolt, ebből következően a válaszadók legalább ilyen nagy hányada valamilyen tanulmányokat folytat. A képzésben való részvételre már az előző kérdés válaszaiból lehetett következtetni, mert sokan a foglalkozásuk mellett azt is megadták, hogy hallgatók. (Ezért is emelkedhetett a válaszok száma [325] jóval a kitöltők száma [254] fölé.)

A tanulmányok szakirányát, ahogy a kérdőíven látható, használóink maguk adhatták meg. Ez lehetőséget biztosított a legkülönbözőbb képzési irányok megjelölésére. De ugyanakkor ellene hatott az értékelés az összemérhetőség megkövetelte egységességnek. Így a földolgozás során az ismeretágakból kialakított csoportok nem lehetnek diszjunktak (pl. pedagógia, óvodapedagógia). A módszer mellett szól viszont, hogy megmutatja, a válaszadó mely ismeretkört tartja képzése meghatározó elemének.

A folyamatban lévő tanulmányok szakiránya:

a, pedagógia	75	29,50%
b, gyógypedagógia	8	3,10%
c, óvodapedagógia	15	6,00%
d, tanító	27	10,60%
e, közoktatás-vezető	8	3,10%
f, idegen nyelv szak	16	6,30%
g, magyar nyelv és irodalom	9	3,50%
h, történelem	9	3,50%
i, pszichológia	20	8,00%
j, mérnöktanár, -szakoktató	13	5,10%
k, könyvtár szak	8	3,10%
l, szociológia, kulturális antropológia	9	3,50%
m, művelődésszervező	22	8,70%
n, egyéb	15	6,00%

összesen:	254	100%
-----------	-----	------



A megadott szakirányoknak, néhány kivételtől eltekintve, van pedagógia vonatkozása. Főltűnő azonban, hogy a reál tudományok mennyire hiányoznak. Pedig a képzés helyeként megjelölt oktatási intézmények között található reáliákat tanító intézet is.

A képző intézmények túlnyomó többsége a felsőoktatáshoz tartozik. Az alábbiakban közölt összesítés tájékoztató jellegű. Ennek oka egyrészt az, hogy a válaszok nem tették lehetővé a karok, ill. intézetek szerinti következetes bontást, másrészt, a rövidítések nem mindig voltak föloldhatók.

A tanulmányok helyeként megadott oktatási intézmények:

Eötvös Loránd Tudományegyetem 68

Budapesti Tanítóképző Főiskola 24

Janus Pannonius Tudományegyetem 16

Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola 16

Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola 10

Kossuth Lajos Tudományegyetem 10

Budapesti Műszaki Egyetem 11

Jászberényi Tanítóképző Főiskola 7

Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai

Tanárképző Főiskola 7

Pázmány Péter Katolikus Egyetem 5

Zsámbéki Katolikus Tanítóképző Főiskola 5

Gödöllői Agrártudományi Egyetem 3

Wesley János Lelkészképző Főiskola 3

Miskolci Egyetem 2

Budapesti Közgazdaság-tudományi

Egyetem 2

Egyéb 53

Összesen: 242

A főiskolai és egyetemi képzés elkülönítése érdekében a karok, ill. intézetek figyelembevételével másként is csoportosíthatunk. Eszerint a 242 válaszadóból 111-en főiskolai, 126-an egyetemi képzésben vesznek részt, 5 válasz nem volt besorolható.

A különböző évfolyamokon tanulók eltérő létszámban látogattak el könyvtárunkba:

elsőéves 52

másodéves 83

harmadéves 52

negyedéves 35

ötödéves 17

összesen: 239

Általános tapasztalat, hogy a tanulmányok előrehaladtával megváltozik a könyvtárhasználat gyakorisága, módja, célja. A hallgatók gyakorlottá válnak a tanulásban, a vizsgázásban, megértik, átlátják az oktatási intézmény velük szemben támasztott elvárásait. A tanulmányokhoz szükséges irodalom megszerzése egyre hatékonyabbá válik, mert a forrásokat is jobban megismerik. Nagyobb erőpróba már csak a szakdolgozat elkészítése és a képzést lezáró vizsga lehet. Esetünkben a másodévesek látogatják leginkább könyvtárunkat. Az ezután következő évfolyamokon a könyvtárhasználat visszaesése természetes. A mértékét azonban erősen befolyásolja, hogy mind a harmadik, mind a negyedik évfolyam egyben a tanulmányok befejezésével is egybeesik. Ez tehát fokozza a visszaesés mértékét.

Az első négy kérdésre adott válaszok messzemenően igazolják könyvtárosaink tapasztalatait. Olvasóink túlnyomó többsége fiatal, akik felsőoktatási intézményben folytatják tanulmányaikat, melyek tárgya a neveléstudomány, annak meghatározott részei, ill. más ismeretággal közös területei. A könyvtárhasználók között meglehetősen kevés a férfi a női olvasóhoz képest, ami jól mutatja a pedagógus szakma elnőiesedését.

5. Idegennyelv-ismerete a 295 kérdőívet kitöltők közül 257-nek biztosan van, 38-an nem válaszoltak a kérdésre. Ha úgy vesszük, hogy ők 38-an nem tudnak idegen nyelvet, akkor is rendkívül jó az idegen nyelvet ismerők aránya.

A legismertebb nyelvek és ismeretük szintje:

alap közép felső szint megjelölése összesen

nélkül

angol 91 75 14 4 184

német 54 42 13 2 111

orosz 15 7 8 30

francia 19 7 3 29

össz.: 179 131 38 6

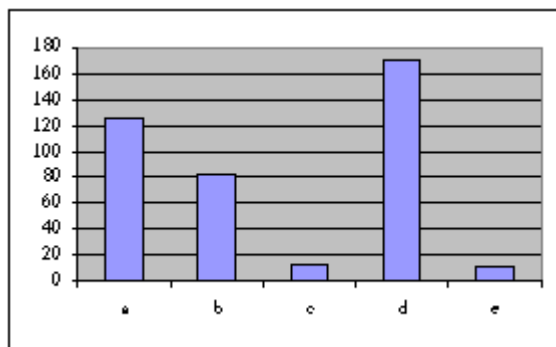
A táblázatban említett nyelveken kívül 13-an latinul, 10-en olaszul, 8-an spanyolul, 6-an románul, 2-en lengyelül tudnak valamilyen szinten. Összegezve megállapítható, hogy öröndetesen magas az alap- és középfokú nyelvismerettel rendelkezők száma. Remélhetőleg ez a tudás előbb-utóbb az idegen nyelvű szakirodalom olvasásában is jelentkezni fog.

6. A hatodik kérdés a könyvtárba járás gyakoriságát tudakolta. A kapott válaszokat átlagolva évi mintegy 44 látogatás adódik. Ez azt jelenti, hogy az év két hónapját kivéve az olvasók hetente fölkeresnek egy könyvtárat. Nagyon hízelgő a könyvtárakra nézve ez az eredmény... Még akkor is, ha föltételezzük, hogy a válaszadók értékmérőnek tekintik a könyvtárlátogatást, ahogy például a színházba járást, s ezért került több "... Az igazság mérlegébe".

7. Ahhoz, hogy megkapjuk a könyvtárban a dokumentumokat, melyek az ismeret hordozói, tudnunk kell használni a könyvtárat. A könyvtárhasználati ismeretekre sokféle módon szert lehet tenni: szervezett képzésben a köz- és a felsőoktatás részeként, ill. könyvtárlátogatás révén, de az önképzés, a gyakorlat is biztos tudást adhat. A hetes kérdésre kapott válaszok alapján föltárhatjuk a könyvtárhasználati ismeretek forrását. A 294 válaszadó közül 12-en nyilatkoztak úgy, hogy nincsenek ilyen ismeretei.

A könyvtárhasználati ismeretek megszerzése:

a. általános/középfiskolában	126	31,20%
b. felsőoktatási intézményben	82	20,30%
c. szervezett könyvtárlátogatáson	14	3,50%
d. gyakorlatban	170	42,00%
e. nincsenek ilyen ismeretei	12	3,00%
összesen	404	100%



A kapott eredmények azt mutatják, hogy olvasóink elsősorban a gyakorlatban ismerték meg a könyvtárat. A gyakorlat arányát a köz- és felsőoktatás csak együtt haladja meg.

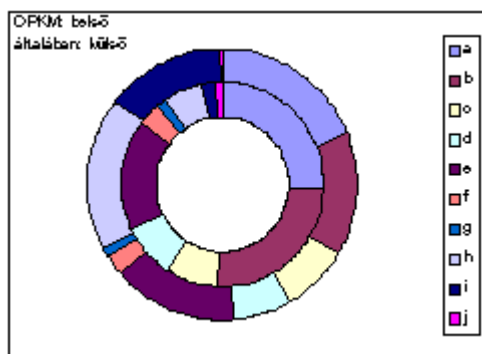
Az ismeretszerzés tanulmányozásakor nemcsak külön-külön az egyes forráshelyeket érdemes megvizsgálni, hanem azok együttes szerepeltetését is. Az egyes forrásokra külön és az együttes előfordulásukra eső szavazatok alapján fontossági sorrend állítható föl.

A könyvtári ismeretek forrásainak sorrendje:

1. gyakorlat (170)
 2. általános/középiskola (126)
 3. gyakorlat (kizárólag) (107)
 4. felsőoktatás (82)
 5. általános/középiskola (kizárólag) (69)
 6. általános/középiskola és* gyakorlat (43)
 7. felsőoktatás és gyakorlat (41)
 8. általános/középiskola és felsőoktatás (33)
 9. felsőoktatás (kizárólag) (26)
 10. általános/középiskola és felsőoktatás és gyakorlat (21)
 11. szervezett könyvtárlátogatás (14)
 12. általános/középiskola és szervezett könyvtárlátogatás (9)
 13. felsőoktatás és szervezett könyvtárlátogatás (8)
 14. szervezett könyvtárlátogatás és gyakorlat (5)
- általános/középiskola és felsőoktatás és szervezett könyvtárlátogatás (5)
- általános/középiskola és szervezett könyvtárlátogatás és gyakorlat (5)
1. felsőoktatás és szervezett könyvtárlátogatás és gyakorlat (3)
 2. szervezett könyvtárlátogatás (kizárólag) (2)

8. A könyvtárba látogatás céljait kutatva a kérdőíven válaszlehetőségeket adtunk meg. Ezek között természetesen megtalálhatók az általánosan elfogadott indokok, de ott vannak azok is, melyeket a könyvtárosi munkában tapasztalatokból szűrtünk le. Lehetőséget biztosítottunk továbbá az előre megadottaktól eltérő válaszok közlésére is. A kérdés kidolgozásakor több elvárásnak kellett egyidejűleg megfelelni. Valamennyi lényeges szempontot szükséges szerepeltetni, de a válaszlehetőségek száma nem lehet túl sok. Ugyanakkor úgy kell megfogalmazni a szempontokat, hogy amennyire ez lehetséges, arányosan jusson mindegyikre a válaszokból, túlnyomó többségük ne egy-egy kitérőre essen, míg a többire értékelhetetlenül kevés. Nemcsak arra voltunk kíváncsiak, hogy miért jöttek el hozzánk, hanem arra is, miért látogatnak általában könyvtárakat. Erről ugyanazon szempontok szerint nyilatkozhattak olvasóink. Elsődlegesen azonban az OPKM használóinak céljait kívántuk föltárni, ezért egyes válaszlehetőségek kevésbé fontosak más könyvtár esetében (pl. az oktatás jogszabályi hátterének megismerése). Az alábbi táblázat a kérdőív sorrendjében tartalmazza a válaszokat - megadva a rájuk eső szavazatokat és azok százalékos arányát.

	általában		OPKM	
a, A kötelező irodalom megszerzése	106	18,80%	189	25,60%
b, Önálló munka (szemináriumi, évfolyam-, szakdolgozat készítése)	83	14,70%	186	25,20%
c, Önálló érdeklődési, kutatási területe	47	8,3%	63	8,60%
d, Tanításhoz főkészülés	38	6,70%	63	8,60%
e, Tanulás	85	15,00%	129	17,50%
f, A tanításon kívüli oktató, nevelő munka végzéséhez irodalom	14	2,5%	25	3,40%
g, Az oktatás jogszabályi hátterének megismerése	7	1,2%	15	2,00%
h, Művelődés	103	8,2%	45	6,00%
i, Kikapcsolódás	80	14,2%	16	2,10%
j, Egyéb	2	0,40%	8	1,00%
Összesen:	565	100,0%	739	100,0%



Az önálló érdeklődési és kutatási területüket 51-en nevezték meg. A válaszok 43%-a (22) neveléstudományi, 23,5%-a (12) pszichológiai vonatkozású témát adott meg, a fennmaradó harmad sokfélesége miatt az egyéb kategóriába sorolható. Olvasóink megjelölhettek az íven nem szereplő célokat is. Az OPKM esetében a 8 megjegyzésből 2 a folyóirat- és újságolvasást, 2 a gyerekeknek és más családtagoknak irodalom megszerzését, 1-1 a PSYCLIT adatbázis használatát és szakdolgozat-készítést adta meg.

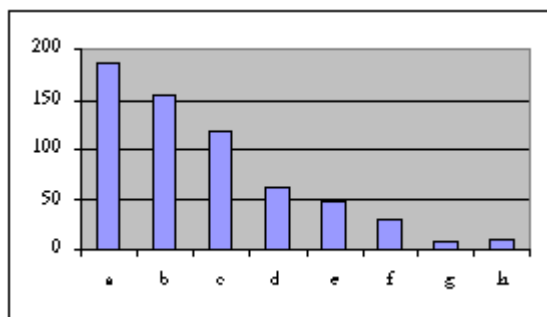
Olvasóink több mint fele tanulmányai folyamánként keres föl könyvtárakat. Intézményünk esetében ez az arány jóval magasabb, mintegy háromnegyed részt tesz ki. A könyvtárlátogatás céljainak majd harmadát a művelődés és a kikapcsolódás alkotja. Az OPKM vonatkozásában ez nem éri el a tíz százalékot. Meglepő, hogy

milyen kevéssé használják a könyvtárakat a tanításhoz való fölkészülésükkor, ill. az oktatáshoz kötődő egyéb vonatkozásokban: általában 10,4%, OPKM 14%.

9. Intézményünk számára lényeges kérdés, hogy olvasóink mely más könyvtárakat használják. A kapott válaszok értékelésénél nem hagyhattuk figyelmen kívül, hogy Budapesten készül a fölmérés. Ebből következően látogatóink fővárosiak, ill. itt tanuló diákok, továbbképzésben részt vevő pedagógusok. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és a vidéki közművelődési könyvtárak, ezen belül is a megyei és városi, valamint a községi könyvtárak külön csoportba osztását ez indokolja. Ilyen módon valamelyest láthatóvá válik a nem budapestiek jelenléte. Az értékelésnél a szakkönyvtárak közé a gyűjtemény tematikája, a föltárás célja és szolgáltatásaik alapján soroltuk a könyvtárakat. Nem vettük figyelembe a fönntartót, a használók körét és a könyvtárra vonatkozó szabályokat, elvárásokat. Így kerültek együvé a kutatóintézetek könyvtárai a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárával, az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ olyan vállalati könyvtárakkal, mint a Richter Gedeon Gyógyszervegyészeti Gyáré. Amennyiben azonban a gyűjtemény felsőoktatási intézmény része, akkor a felsőoktatási könyvtárak közé soroltuk.

A könyvtárak használata:

a, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár és hálózata	186	30,00%
b, felsőoktatási könyvtárak	155	25,00%
c, szakkönyvtárak	118	19,00%
d, Országos Széchényi Könyvtár	64	10,40%
e, megyei, városi közművelődési könyvtárak	48	7,80%
f, iskolai, munkahelyi könyvtárak	30	4,80%
g, egyéb közművelődési könyvtárak	9	1,40%
h, egyéb (olvashatatlanok is)	10	1,60%
összesen:	620	100%

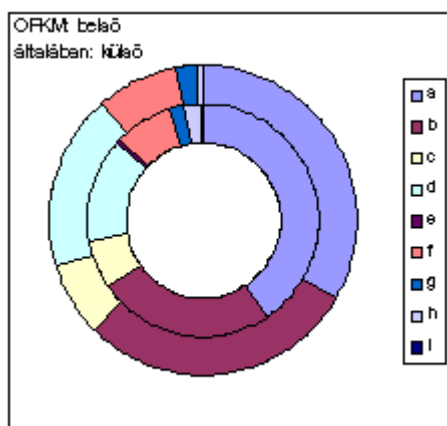


Ha ugyanezt a vizsgálatot más könyvtárban végezték volna el, az eredmény természetesen módosulna. A táblázat értékei tehát azt mutatják, hogy az OPKM olvasói milyen mértékben látogatnak más könyvtárakat. A 259 válaszadó 620 könyvtárat nevezett meg. Ebből következően egy fő átlagosan 2,39, az OPKM-et is beleszámolva 3,39 könyvtárat használ.

10. A következő lépés annak fölmérése, hogy látogatóink milyen szolgáltatásokat vesznek igénybe. A nyolcadik kérdéshez hasonlóan itt is meg akartuk tudni, hogy más könyvtárakban mely szolgáltatásokat igényelnek.

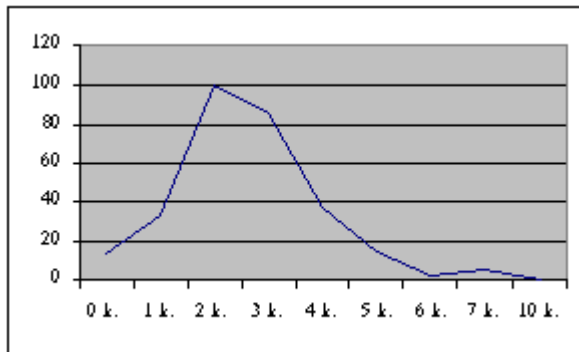
A könyvtári szolgáltatások igénybevétele:

	általában		OPKM	
a, kölcsönzés	201	41,00%	238	33,30%
b, helyben olvasás	120	24,40%	209	29,20%
c, tájékoztatás	33	6,70%	55	7,70%
d, fénymásolás	72	14,70%	131	18,30%
e, tartalomjegyzék-küldés	2	0,40%	1	0,10%
f, irodalomkutatás	40	8,10%	61	8,50%
g, adatbázisok (CD-ROM) használta	11	2,20%	16	2,30%
h, Internet használata	11	2,20%	4	0,50%
i, egyéb	1	0,20%	0	0,00%
összesen:	491	100,00%	715	100,00%



A táblázat tanúsága szerint a kölcsönzésre, a helyben olvasásra és a fénymásolásra esik az igények több mint 80%-a. A tájékoztatás és az irodalomkutatás együttes részesedése csak 14,9%, az OPKM esetében 16,3%. Érdekes, hogy az internetet használók aránya milyen alacsony.

11. A kölcsönzésnek közismert a könyvtári szolgáltatások közötti kitüntetett szerepe, amit az előzőekben bemutatott adatok is bizonyítottak. Kérdés azonban, hogy hány könyvtárból kell ahhoz kölcsönözni, hogy az olvasó hozzájusson a kívánt dokumentumokhoz.



0 =	13 (0)
1 =	33 (33)
2 =	99 (198)
3 =	85 (255)
4 =	38 (152)
5 =	15 (75)
6 =	3 (18)
7 =	5 (35)
10 =	1 (20)
Össz.:	292 (776)

A 292 válasz átlagát véve egy fő 2,6 könyvtárból kölcsönöz. Érdekes a kilencedik kérdés eredményét itt megismételni: egy átlagos olvasó 3,39 könyvtárat használ.

12. Az OPKM-et fölkeresők túlnyomó többsége valamilyen tanulmányokat folytat. Kézenfekvő tehát ezen oktatási intézmények könyvtárainak használatát is megvizsgálni.

A kérdőívre adott válaszok szerint a tanintézet könyvtárának használata:

- rendszeres 83 32,4%
 - föltételes 76 29,7%
 - nem használt 97 37,9%
- összesen: 256 100,0%

Megállapítható, hogy a válaszadók több mint 60%-a látogatja az oktatási intézménye könyvtárát. A föltételesen használók legfontosabb indokai: csak a szükséges irodalom megszerzésére használják; akkor, ha az OPKM-ben vagy máshol nincs meg a keresett mű. A nem használók legtöbbször kifejtett érvei: nem megfelelő a gyűjtemény, nem érhető el (nyitvatartás, máshol lakik a hallgató), nagyobb gyűjteményeket érdemes használni.

13. Azoknak a könyvtáraknak a használatát is megvizsgáltuk, amelyek olvasóink munkahelyén, ill. abban az oktatási intézményben vannak, ahol dolgoznak. Elsősorban a pedagógusok válaszaira számítottunk, melyek révén az iskolai és a tanári könyvtárak használatába bepillantást nyerhetünk.

A munkahelyi, ill. az oktatási intézményekben található gyűjtemények használata:

- rendszeres 67 40,6%
 - föltételes 40 24,2%
 - nem használt 58 35,2%
- összesen: 165 100,0%

A válaszadók majd kétharmada tehát használja a munkahelyi, iskolai könyvtárakat, 35,2%-uk azonban nem. A magyarázatok fele (57%) ezt a gyűjtemény hiányával indokolja, míg 15,5%-a annak nem megfelelő voltáról szól.

14. Az OPKM vonatkozásában is rákérdeztünk a használatra. A válaszlehetőségek azonban értelemszerűen egy pontban módosultak. Így az első és a második a használat gyakoriságára, az utolsó a föltételeire kérdezett.

Az OPKM használata:

- rendszeres 143 50,5%
 - ritka 43 15,1%
 - föltételes 97 34,3%
- összesen: 283 100,0%

A rendszeres használat indokai: a kölcsönözhető könyvek, hozzájutás a szakirodalomhoz és a tanuláshoz szükséges irodalomhoz. Rendszeres használóink 57,3%-a hallgató, 26,6%-a óvodapedagógus, általános iskolai pedagógus vagy középiskolai tanár (együttes arányuk 83,9%). (A számításnál a harmadik kérdés kategóriáit használtuk.) Olvasóink egy része ritkán látogat el hozzánk, mert így is megkapja, amiért jött, a könyvtár nincs jó helyen, sok könyv csak helyben használható, vagy egyszerűen kevés az ideje, már elkészült a szakdolgozata stb. Ezen használóink majdnem teljes egészében (97,6%) a hallgatók (65,1%) és az óvodapedagógusok, általános iskolai pedagógusok, valamint a középiskolai tanárok közül kerülnek ki. A föltételes használóink azért jönnek el, mert szükséges, hiszen csak itt van megfelelő szakirodalom. Az ilyen választ adók 57,7%-a hallgató, 24,7%-a óvodapedagógus, általános iskolai pedagógus vagy középiskolai tanár (együttes arányuk 82,4%). Az OPKM használóinak számát az intézmény jelenlegi állapotával együtt vizsgálva megállapítható, hogy a könyvtár sok tekintetben elérte teljesítőképessége határait. (Vizsgaidőszakban például az olvasóteremben gyakran minden hely foglalt.)

/Folytatjuk./